

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-101

वृत्तपत्रविद्या पदविका (मराठी माध्यम) परीक्षा - २०१०

पेपर - १

मराठी पत्रकारितेचा इतिहास, आधुनिक भारत व महाराष्ट्र

वेळ : ३ तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.1) (अ) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील मराठी वृत्तपत्रांची उद्दिष्टे आणि त्यांचे कार्य विशद करा. [20]

किंवा

(ब) “नवे तंत्रज्ञान, तसेच अन्य प्रसारमाध्यमांशी करावी लागणारी स्पर्धा यामुळे आजच्या मराठी वृत्तपत्रांचे अंतरंग व बहिर्गंग या दोन्हीत बदल झाला आहे.” या विधानाची चर्चा करा. [20]

प्र.2) (अ) ‘ज्ञानप्रकाश’ किंवा ‘सकाळ’ यापैकी कोणत्याही एका वृत्तपत्राच्या वाटचालीचा सविस्तर आढावा घ्या. [20]

किंवा

(ब) महाराष्ट्रातील प्रमुख जिल्हापत्रे कोणती ते सांगून, त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [20]

प्र.3) (अ) राज्यातील शेतीविकासातील प्रमुख समस्या कोणत्या ? या समस्या सोडविण्यासाठी काय उपाययोजना केली जाते, ते सांगा. [20]

किंवा

(ब) सहकारी चळवळीचे आधुनिक महाराष्ट्राच्या विकासातील स्थान कोणते, याचे चिकित्सक मूल्यमापन करा. [20]

[3712]-101

1

P.T.O.

प्र.4) (अ) भारतातील प्रादेशिक पक्षांच्या वाढीची कारणे कोणती ते सांगून, या पक्षांच्या राजकारणाचा केंद्रावर होणारा परिणाम सांगा. [20]

किंवा

(ब) महाराष्ट्रातील साखर उद्योगाचे आजचे स्वरूप स्पष्ट करून, उद्योगापुढील समस्या कोणत्या ते सांगा. [20]

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही चार) [20]

- (अ) आचार्य अत्रे आणि 'मराठा' वृत्तपत्र
- (ब) डॉ. आंबेडकरांच्या पत्रकारितेची वैशिष्ट्ये
- (क) राज्याचे औद्योगिक धोरण
- (ड) महाराष्ट्रातील लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये
- (इ) लोकहितवादी आणि त्यांची 'शतपत्रे'
- (फ) महाराष्ट्रातील पायाभूत सेवांच्या समस्या
- (ग) राज्यातील प्रादेशिक असमतोल
- (ह) वाढते शहरीकरण आणि त्याच्या समस्या

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-102

वृत्तपत्रविद्या पदविका (मराठी माध्यम) परीक्षा - २०१०

पेपर - २

पत्रकारितेची मूलतत्वे आणि माध्यमविषयक कायदे

वेळ : २ तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.1) (अ) भारतीय राज्यघटनेत नागरिकांना कोणते मूलभूत हक्क देण्यात आले आहेत ?
त्याबाबत सविस्तर लिहा. [15]

किंवा

(ब) बदनामीच्या कायद्यांतील तरतूदी लक्षांत घेता वृत्तपत्रांची बातम्या देताना किंवा
स्फुटे लिहिताना कोणकोणती खबरदारी घ्यावी ? [15]

प्र.2) (अ) वृत्तपत्रांच्या किंवा पत्रकारितेच्या भाषेचे महत्त्व सांगत, ते उदाहरणे देत स्पष्ट
करा. [15]

किंवा

(ब) ललित वाङ्मयाला जी मोकळीक असते, ती पत्रकारांना नसते, याची चर्चा
करीत पत्रकारिता, ललित साहित्य व त्यांच्या भाषेतील फरक स्पष्ट करा. [15]

प्र.3) टिपा लिहा : (कोणत्याही चार)

[20]

- (अ) लोकसभा आणि हक्कभंग
  - (ब) न्यायालयाच्या निकालावर टीका टिपणी
  - (क) उच्चार स्वातंत्र्य
  - (ड) संगीत आणि कॉपीराइट
  - (इ) वृत्तपत्रे व विरोधी पक्षाची भूमिका
  - (फ) जबाबदारीची पत्रकारिता
  - (ग) वृत्तपत्रांवर दूरचित्रवाणीवाहिन्यांचा झालेला परिणाम
  - (ह) लोकशिक्षणाचे कार्य व वृत्तपत्रे
-

Total No. of Questions : 7]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3712]-103

वृत्तपत्रविद्या पदविका (मराठी माध्यम) परीक्षा - २०१०

पेपर - ३

वृत्तसंकलन (थिअरी)

वेळ : ३ तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.1) (अ) बातमीचा अग्रभाग (लीड) हा टोकदार आणि कमीत कमी शब्दांत लिहिलेला असावा, असे का म्हटले जाते हे स्पष्ट करा. त्याचबरोबर उग्रभागाचे किमान पाच प्रकार सोदाहरण सांगा. [20]

किंवा

(ब) चांगला बातमीदार होण्यासाठी कोणती गुणसंपदा असायला हवी, याची चर्चा करा; तसेच बातमीदाराचे हक्क आणि जबाबदाऱ्यांचाही ऊहापोह करा. [20]

प्र.2) (अ) बीट पद्धत म्हणजे काय ? वृत्तपत्रांमधील पारंपरिक बीट कोणते आणि त्यात काळानुसार नव्याने भर पडलेले बीट कोणते हे स्पष्ट करा. गुन्हेगारी क्षेत्राचे वार्ताकन करताना बातमीदाराने कोणती काळजी घ्यायला हवी हे थोडक्यात सांगा. [20]

किंवा

(ब) आपल्या शहराच्या ठिकाणी शिक्षण क्षेत्राच्या वार्ताकनासाठीची व्याप्ती किती आहे ? या क्षेत्राच्या वार्ताकनासाठी कोण-कोणते विषय असतील, त्यासाठी बातम्या कोठून मिळतील, खबरे (न्यूज सोर्सस) कोण असतील, हे उदाहरणांसह सांगा. [20]

प्र.3) टिपा लिहा : (कोणत्याही दोन)

[10]

- (अ) बातमीचे घटक
- (ब) उलटा त्रिकोण
- (क) लोकरुची बातमी (ह्युमन इंटरेस्ट स्टोरी)
- (ड) विकास पत्रकारिता

प्र.4) (अ) आपल्या शहरातील सार्वजनिक वाहतुक प्रकल्पाबद्दल तुम्हाला तीन भागांत वृत्तमालिका करावयाची आहे. त्यासंदर्भात कोणकोणती माहिती घ्याल ? ती कशी जमा कराल ? त्यासाठी कोणाकोणाशी संपर्क साधाल ? आराखड्यांपासून प्रत्यक्ष छापावयाच्या वृत्तमालिकेपर्यंतच्या सर्व अवस्थांचा तपशील प्रमुख मुद्यांसह द्या.

[15]

किंवा

- (ब) पुण्यात अलीकडेच झालेल्या बॉम्बस्फोटाच्या पार्श्वभूमीवर महाराष्ट्रातील प्रमुख शहरांमधील अंतर्गत सुरक्षा व्यवस्थेबाबत वार्तापत्र लिहायचे असेल, तर त्यासाठीची माहिती कशी जमा कराल ? ती कोठून घ्याल ? कोणाकोणाशी संपर्क साधाल ? तुमच्या वार्तापत्राचा सारांश ५० शब्दांमध्ये लिहा.

[15]

प्र.5) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर २०० शब्दांची बातमी लिहा :

[15]

- (अ) एक दिवसीय सामान्यात द्विशतक झळकावून सचिन तेंडूलकरने विश्वविक्रम केल्यानंतर शहराच्या विविध भागांत झालेला जल्लोष
- (ब) उन्हाळा तीव्र झाल्याने आणि पारा ४० अंश सेल्सिअसच्या पुढे गेल्याने शहरात दुपारी रस्ते ओस पडले आहेत, अघोषित संचारबंदीच निर्माण झाली आहे.

प्र.6) पुढीलपैकी कोणत्याही एका व्यक्तीची मुलाखत घ्यायची आहे. संबंधित व्यक्तीबद्दल थोडक्यात माहिती देऊन तिला कोणते दहा प्रश्न विचाराल हे सांगा : [10]

- (अ) अतुल कुलकर्णी
- (ब) डॉ. अभय बंग
- (क) डॉ. द. भि. कुलकर्णी

प्र.7) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर लोकरुची बातमी लिहा : [10]

- (अ) अंध पतीबरोबर गेल्या ४० वर्षांपासून संसार करीत असलेली स्त्री
- (ब) वयाच्या ६५व्या वर्षी पीएच. डी. करणाऱ्या आजीबाई
- (क) महापालिकेत उशीरा कामावर येणाऱ्या कर्मचाऱ्यांची आयुक्तांनी घेतलेली हजेरी

Total No. of Questions : 7]

[Total No. of Printed Pages : 3+1

[3712]-104

वृत्तपत्रविद्या पदविका (मराठी माध्यम) परीक्षा - २०१०

पेपर - ४

संपादन, अग्रलेख आणि वृत्तपत्रीय लेखन (थिअरी)

वेळ : ३ तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.1) (अ) संपादक आणि वृत्तसंपादक हे वृत्तपत्राच्या संपादकीय विभागाचे प्रमुख घटक आहेत हे त्यांची कार्ये सांगून स्पष्ट करा. [20]

किंवा

(ब) उपसंपादक हा वृत्तदालनाचा कणा असतो, या विधानाची सोदाहरण चर्चा करा. [20]

प्र.2) (अ) अग्रलेख आणि वृत्तलेख यांतील फरक स्पष्ट करून प्रभावी अग्रलेखाची लक्षणे सोदाहरण सांगा. [20]

किंवा

(ब) स्तंभलेखनाची वैशिष्ट्ये सांगून मराठीतील उत्कृष्ट स्तंभलेखक व त्यांचे स्तंभलेखन याची चिकित्सा करा. [20]

प्र.3) टिपा लिहा : (कोणत्याही चार) [20]

(अ) वृत्तपत्रांतील चित्रपट समीक्षा

(ब) पुरवण्यांचे बदलते स्वरूप

(क) शैलीपुस्तिकेचे महत्त्व

[3712]-104

1

P.T.O.

- (ड) वाचकांच्या पत्रव्यवहाराचे स्थान
- (इ) छायाचित्रे, व्यंगचित्रे व ग्राफिक्सचे वाढते महत्त्व
- (फ) क्रीडाविषयक बातम्यांचे संपादन
- (ग) संपादकीय पानावरील हलकाफुलका मजकूर (मिडल)
- (ह) शोधपत्रकारिता

प्र.4) कोणत्याही एका विषयावर वृत्तलेख लिहा :

[10]

- (अ) विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या
- (ब) शहरांतील वाढते प्रदूषण
- (क) आविष्कार स्वातंत्र्यावरील हल्ले
- (ड) क्रीडाक्षेत्रातही राजकारण

प्र.5) पुण्यातून प्रसिद्ध होणाऱ्या दैनिकात तुम्ही रात्रपाळीचे उपसंपादक आहात. तुमच्याकडे खालील बातम्या आहेत. त्यांच्या साह्याने पहिल्या पानाची रचना करा. (डमीशीटचा वापर करा. ते उत्तरपत्रिकेला जोडा. त्यात छायाचित्र, तापमान, व्यंगचित्र, जाहिरात यांच्या जागाही दाखवा.)

[10]

- (1) तेलंगणाच्या प्रश्नावरून आंध्र प्रदेशात दंगल
- (2) पुण्यातील बहुतांश भागात उद्या वीजपुरवठा बंद
- (3) पिंपरीत दोन विद्यार्थ्यांची आत्महत्या
- (4) जर्मन बेकरीतील स्फोटाचे महत्त्वाचे धागेदोरे हाती
- (5) क्रिकेट कसोटी सामन्यात भारत विजयी
- (6) ऑस्ट्रेलियात भारतीय विद्यार्थ्यांवर पुन्हा हल्ले
- (7) विघटनशील प्लॅस्टिकच्या निर्मितीत यश
- (8) भारत-पाकिस्तान चर्चेत पुन्हा अडथळा
- (9) ग्वाटेमालाला भूकंपाचा धक्का
- (10) धमकीच्या दूरध्वनीमुळे कंत्राटदाराची आत्महत्या

प्र.6) वार्ताहराने पाठविलेल्या पुढील मजकुराचे संपादन व मुद्रितशोधन करून प्रसिद्धीसाठी बातमी तयार करा. बातमीला योग्य शीर्षक द्या :

[10]

सोलापुर : येथील शासकीय रुग्णालयातील प्रसूतीगृहातून अवघ्या तीन दिवसांपूर्वी जन्मलेल्या बाळाला अज्ञान महीलांनी पळवून नेल्याची घटना घडली. ही घटना सकाळी ८ ते ८.३० च्या दरम्यान घडली. या घटनेमुळे सगळीकडे खळहळ उडाली आहे, रुग्णालय प्रशासनही त्यामुळे हादरले आहे. रुग्णालयातून बाळाचे अपहरण झाल्याचे कळल्यानंतर बाळाच्या आडने हंबरडा फोडला. घटनेचे वृत्त कळताच वरिष्ठ पोलीस अधिकारी व पोलीसांची ताफा घटनास्थळी आला. दोन महिलांनीच बाळाचे आपहाराण केल्याचे प्राथमिक तपासात कळले आहे. रुग्णालयातील इतर पेशंटनी सांगितल्यानुसार त्यांची चित्रे तयार करण्यात आली आहेत. यापूर्वीही अशीच घटना याच रुग्णालयात घडली होती. आचच्या गटनेमुळे त्या घटनेची अनेकांना आठवन झाली. यामुळे पुन्हा एकदा रुग्णालयातील बाळांच्या सुरक्षिततेचा प्रश्न एरणीवर आला आहे. शहरातील जोशी गल्लीत राहणारे मारुती चौगुले (वय ३०) हे हमालीचे काम करतात. त्यांची पत्नी राधाबाई हिच्या प्रसूतीचा खर्च परवडणार नसल्याने मारुती यांनी तिला शासकीय रुग्णालयात दाखल केले होते. प्रसूतीपूर्व उपचारही राधाबाईंनी शासकीय रुग्णालयातच घेतले होते. गेल्या शनिवारी ती बाळंतीण झाली. तिला मूलगा झाला. त्यामुळे सर्व कुटुंबीय आनंदित होते.

प्र.7) पुढील बातमीचे अर्थवाही भाषांतर करा व योग्य शीर्षक द्या : (शब्दकोश वापरण्याची मुभा आहे.)

[10]

New Delhi : As exam time approaches so does stress. Be it smoking, taking pills or skipping meals, students do everything possible to soothe their frayed nerves but all they need is a good diet that will help them tide over this period. With diets having a bearing on moods, nutritionists say children should have light and frequent meals to help maintain blood and sugar levels. “During exams most students face a tough time. So, it is important for parents to provide a stress-free environment for their children. Many times children start taking drugs which badly disrupts their body,” says Sonia Narang, a former dietician with AIIMS. “Proper diet sets you mood. You need to have a diet that does not upset your psychological and physical being,” she said. Soups, vegetable sandwiches, fruit juices and milk for a good night sleep are recommended. Sprouts are also useful in increasing energy levels.

આસન ક્રમાંક : _____

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-105

वृत्तपत्रविद्या पदविका (मराठी माध्यम) परीक्षा - २०१०

पेपर - ५

संज्ञापनशास्त्राची ओळख आणि विकास पत्रकारिता

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.1) (अ) नव्या तंत्रज्ञानामुळे संदेशांचे जागतिक दळणवळण शक्य झाले आहे. त्यामुळे अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य जपणे व संदेशांचे नियमन करणे अवघड होत असे तुम्हाला वाटते का ? [15]

किंवा

(ब) माहितीचा प्रचंड साठा सहज उपलब्ध असणे व माहितीची देवाण-घेवाण कुठूनही कुठेही अतिवेगाने करता येणे शक्य झाल्यामुळे बातमीदारांची जबाबदारी पूर्वीपेक्षा वाढली आहे, असे तुम्हाला वाटते का ? स्पष्ट करा. [15]

प्र.2) (अ) विकासाच्या प्रक्रियेत नागरिकांचा सहभाग वाढविण्यास प्रसारमाध्यमे प्रभावी भूमिका बजावू शकतात, या विषयाची सोदाहरण चर्चा करा. [15]

किंवा

(ब) जागतिक तापमानवाढीच्या संदर्भात विकास आणि पर्यावरण यांच्या संबंधांची उकल करा. [15]

प्र.3) टिपा लिहा : (कोणत्याही चार)

[20]

- (अ) चित्रपट आणि साचेबंद प्रतिमा (स्टिरिओटाइप्स)
  - (ब) गटातील संज्ञापन
  - (क) विकासाचा अनुशेष
  - (ड) कम्युनिटी रेडिओ
  - (इ) विकास प्रक्रियेत महिलांचा सहभाग
  - (फ) स्थलांतरीतांचे प्रश्न
  - (ग) दृक्-श्राव्य माध्यमांचा मुद्रित माध्यमांवरील परिणाम
  - (ह) इंटरनेटवरील सिटीझन जर्नालिझम
-

Total No. of Questions : 5]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-106

वृत्तपत्रविद्या पदविका (मराठी माध्यम) परीक्षा - २०१०

पेपर - ६

वृत्तपत्रनिर्मिती व व्यवस्थापन, जनसंपर्क व जाहिरात

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.1) (अ) माध्यमांमध्ये व्यावसायिक व्यवस्थापनाचा उदय होण्यास बदलते तंत्रज्ञान व भांडवल हे घटक कसे कारणीभूत ठरले, याचे विवेचन करा. [20]

किंवा

(ब) वृत्तपत्राच्या निर्मितीप्रक्रियेतील संगणकाचे स्थान व महत्त्व यांचे उदाहरणांसह स्पष्टीकरण करा. [20]

प्र.2) (अ) वितरण विभागाचे महत्त्व, कार्यपद्धती व वैशिष्ट्ये नमूद करा. [20]

किंवा

(ब) माध्यमे हा तोट्याचा व्यवसाय आहे. या विधानाचे विश्लेषण करा. तुमचा अभिप्राय मांडा. [20]

प्र.3) (अ) अलीकडच्या काळात कोणत्याही एका संस्थेने केलेल्या जाहिरात मोहीमेवर भाष्य करा. [20]

किंवा

(ब) जाहिरात आचारसंहितेचे महत्त्व उदाहरणांसह स्पष्ट करा. [20]

प्र.4) (अ) गृहपत्रिका हे एखाद्या संस्थेचे किंवा उद्योगातील संज्ञापनाचे महत्वाचे साधन आहे. गृहपत्रिकेचे उद्देश सांगत वरील विधानाची चर्चा करा. [20]

किंवा

(ब) तुम्ही एका राष्ट्रीय बँकेचे जनसंपर्क अधिकारी आहात. बँकेची गृहपत्रिका काढताना त्यातील कोणत्या गोष्टींवर-बाबींवर लक्ष द्याल ? [20]

प्र.5) टिपा लिहा : (कोणत्याही चार) [20]

- (अ) माध्यम व्यवसायातील जाहिरातदारांचे महत्त्व
  - (ब) छोट्या जाहिराती : मोठा व्यवसाय
  - (क) सामान्य प्रशासन विभागाचे कामकाज
  - (ड) मीडिया प्लॅनिंगचे महत्त्व
  - (इ) जाहिरातीचा मसुदा हा उत्पादन विक्रीचा महत्वाचा घटक
  - (फ) जनसंपर्कातील गटसमूह
  - (ग) जनसंपर्क अधिकाऱ्याला आवश्यक असणारे गुण
  - (ह) जनसंपर्क आणि प्रचार
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3712]-107

वृत्तपत्रविद्या पदविका (मराठी माध्यम) परीक्षा - २०१०

पेपर - ७

नभोवाणी व दूरचित्रवाणी पत्रकारितेची ओळख

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र.1) (अ) नभोवाणीसाठी वृत्तलेखन, वार्ताकन आणि वृत्तवाचन यांच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा. [15]

किंवा

(ब) आपत्ती व्यवस्थापनात नभोवाणीचे महत्त्व उदाहरणांसहित स्पष्ट करा. [15]

प्र.2) (अ) दूरचित्रवाणी कार्यक्रमासाठीची निर्मिती प्रक्रिया सविस्तर लिहा. [15]

किंवा

(ब) दूरचित्रवाणी कार्यक्रमासाठी संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा. [15]

प्र.3) टिपा लिहा : (कोणत्याही चार) [20]

(अ) फोन-इन कार्यक्रम

(ब) नभोवाणीसाठी मुलाखतीची कौशल्ये

(क) व्हॉइस डिस्पॅच

(ड) खाजगी एफ.एम. वाहिन्या

(इ) दूरचित्रवाणी बातमीपत्राची रचना

(फ) टेलिप्रॉम्प्टर

[3712]-107/1

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-108

वृत्तपत्रविद्या पदविका (मराठी माध्यम) परीक्षा - २०१०

पेपर - ८

चालू घडामोडी

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 50

सूचना :

(1) सर्व प्रश्न अनिवार्य.

(2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) (अ) राजकीय विचारसरणीची संकल्पना स्पष्ट करून डाव्या आणि उजव्या विचारसरणीतील प्रमुख भेद स्पष्ट करा. [15]

किंवा

(ब) पाकिस्तानपुरस्कृत वाढता दहशतवाद भारताच्या विकासात अडथळा आणतो आहे, यावर भाष्य करा. [15]

प्र.2) (अ) महागाई आटोक्यात आणण्यात केंद्रातील संयुक्त पुरोगामी आघाडी सरकार अपयशी ठरते आहे, या विधानाची चर्चा करा. [15]

किंवा

(ब) मराठी माणसाचा टक्का मुंबईत कमी होत चालला आहे, या विषयी चर्चा करा. [15]

प्र.3) टिपा लिहा : (कोणत्याही चार)

[20]

- (अ) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या
  - (ब) ऑस्ट्रेलियात भारतीयांवर वाढते हल्ले
  - (क) प्रभज्योतसिंग
  - (ड) माय नेम इज खान
  - (इ) नितीन गडकरी
  - (फ) एसपीएस राठोड
  - (ग) डॉ. द. भि. कुलकर्णी
  - (ह) टायगर वुड्स
-

Total No. of Questions : 6]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-111

Diploma in Journalism (English Medium) Examination - 2010

PAPER - I

**HISTORY OF MARATHI JOURNALISM,
MODERN INDIA AND MAHARASHTRA**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

SECTION - I - HISTORY OF MARATHI JOURNALISM

Q.1) (A) Mahatma Gandhi was an exemplary communicator. Do you agree ? Elaborate your answer. **[15]**

OR

(B) What was the tone of Marathi newspapers in Pre-independence India ? **[15]**

Q.2) Write short notes : (Any Four) [20]

- (a) Internet editions of Marathi Newspapers
- (b) Samyukta Maharashtra Movement and Marathi Journalism
- (c) Dr. B. R. Ambedkar as a Journalist
- (d) Marathi Journalism in IT Era
- (e) Lokahitwadi's 'Shatapatre'
- (f) Speciality of 'The Hindu'
- (g) Bal Shastri Jambhekar's 'Darpan'
- (h) Impact of TV News Channels on Indian Newspapers

SECTION - II : MODERN INDIA

- Q.3)** (A) Critically examine role of the Indian National Congress in Power at the Centre in Shaping Independent India. [15]

OR

- (B) The recent recessionary trends were not felt in India as strongly as in the western world. Do you agree ? Why ? [15]

- Q.4)** Write short notes : (**Any Four**) [20]

- (a) Indo-Pak Relations and Bomb Blasts
- (b) 60 years of Election Commission
- (c) Social Implications of Female Infanticide
- (d) Internal Security Problem
- (e) India-Srilanka Relations after defeat of LTTE
- (f) BJP after 2009 General Elections
- (g) Commercialisation of Sports in recent times
- (h) Linguistic Provincialism vis-s-vis National Integration

SECTION - III : MAHARASHTRA

- Q.5)** (A) Explain how has the anti-outsiders stance taken by some political parties affected economy of Maharashtra. [15]

OR

- (B) What are the reasons for farmers' and students' suicides in Maharashtra ? How does the Government of Maharashtra look at the same ? [15]

- Q.6)** Write short notes : (**Any Three**) [15]

(Note : All notes to be written in reference to Maharashtra)

- (a) Urbanisation in Today's Maharashtra
- (b) Irrigation Imbalance
- (c) Continued Power Crisis
- (d) Education Sector in Maharashtra
- (e) Indebted Maharashtra
- (f) IT and Economic Development

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-112

Diploma in Journalism (English Medium) Examination - 2010

PAPER - II

PRINCIPLES OF JOURNALISM AND MEDIA LAWS

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

SECTION - I : PRINCIPLES OF JOURNALISM

Q.1) (A) What are exactly the differences between Pursuit of Exclusive News Stories and Investigative Journalism ? **[15]**

OR

(B) “Newsman’s Language is nothing but dull, dry narrative with a professional approach and without literary touch and lucidity.” Discuss this statement, giving examples. **[15]**

Q.2) Write short notes : (Any Two) **[10]**

- (a)** Press Freedom
- (b)** Sting Operation and Right to Privacy
- (c)** Right to Information and its Impact on Newsgathering
- (d)** Objectivity in Reporting

SECTION - II : MEDIA LAWS

Q.3) (A) What is ‘Defamation’ ? Explain what is excluded from Defamation. **[15]**

OR

(B) What is the meaning of ‘Copyright’ ? Discuss types of Copyrights and their Violations. **[15]**

Q.4) Write short notes : (Any Two)

[10]

- (a) Contempt of Court
  - (b) Functions of the Press Council of India
  - (c) Fundamental Freedoms Guaranteed by the Constitution of India
  - (d) Right to Information Act, 2005
-

Total No. of Questions : 6]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3712]-113

Diploma in Journalism (English Medium) Examination - 2010

PAPER - III

NEWS REPORTING

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

(A) THEORY

Q.1) (A) Discuss why 'Five Ws and One H' and inverted pyramid format are important in news reporting. Which are the types of news stories which could use inverted pyramid format ? **[15]**

OR

(B) Journalists are the real 'eyes and ears' of the society. In the light of this statement, discuss Fourth Estate's roles, responsibilities and restrictions. **[15]**

Q.2) (A) Facts are sacred and comment is free. In the light of this statement, discuss how classical news values help determine newsworthiness of an event and selecting a topic for an editorial for the day. **[15]**

OR

(B) Discuss role of investigative journalism and development journalism with one example of each. **[15]**

Q.3) Write short notes : (Any Four) [20]

- (a)** Gossip can be a Source of News.
- (b)** Science Reporting
- (c)** Interpretative News

- (d) German Bakery Explosion
- (e) Hard News and Soft News
- (f) Crime Beat
- (g) Sport Coverage
- (h) Five Important Sources in Municipal Corporation

(B) PRACTICAL

- Q.4)** Write a 300-word news report in inverted pyramid style with proper sources from the following notes. Give a suitable headline. You may conduct imaginary interviews with concerned people for details on 5 Ws and One H. **[20]**

Hussain Ali married four times. He is expecting his 31st child from his third wife. He is busy cradling a bubbly two-month-old baby boy in the courtyard born to his fourth wife. At 80, he looks frail. He sits on a rickety cane chair outside his mud house. He is a resident of Mohkhuli village in Lakhimpur district, about 370 km east of Assam's main city Guwahati. His eldest son is 40. "I am young at heart though I am not going to marry any more". The four wives stay in separate huts in the same compound with Ali making it a point to stay with all of them by turns in their respective huts. "Do not judge by my age." "I am happy with my 30 children". Ali ordered one of his wives to take away the crying baby from his lap as he did not want to be disturbed during the interview. He said he remembered the names of all his children. "Do you think being a father I would not remember the names of my own children ?" He said irritated. But he could not complete the list beyond 15 names. He is a nice man, his second wife Noor, who is the proud mother of 12 children, said. "At times I do forget their names", he laughed. But I do recognise them. There are no complaints from any of my wives or my children, he laughed again. "I have no favourite wife. All are equal to me". 15 children are now married and stay separately. But none of them want to follow their father's example. END

- Q.5)** The SSC Examination results will be declared tomorrow. **List at least 3 story ideas** for your newspaper and how will you go about collecting information for the same. **Do not write stories**, but write down only your plan of action. **[20]**
- Q.6)** The Editor of your newspaper has assigned you to interview Union Agriculture Minister, Sharad Pawar who is visiting Pune, **List 5 pertinent questions** you will ask him to write a news story and write a less than 30 word lead. **(Do not write entire story)** **[10]**
-

Total No. of Questions : 5+4]

[Total No. of Printed Pages : 4+1

[3712]-114

Diploma in Journalism (English Medium) Examination - 2010

PAPER - IV

EDITING, EDITORIAL AND FEATURE WRITING

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

(A) THEORY

Q.1) (A) What is a Wire Service and how does it function ? Name five Wire Agencies. **[10]**

OR

(B) What are the different sources of Copy ? **[10]**

Q.2) (A) 'Prune Adjectives and Adverbs' is the instruction given to Sub-editors, while Editing Reports. Why so ? **[10]**

OR

(B) What is Inverted Pyramid ? Describe its importance in News Writing and Editing. **[10]**

Q.3) Define any four of the following : **[10]**

- (a)** Leader
- (b)** Op-ed piece
- (c)** Sub-leaders
- (d)** Middles
- (e)** Op-ed
- (f)** Blurbs
- (g)** Intros

- Q.4) (A)** Good features rest on the four pillars of focus, description, anecdotes and direct quotes. Discuss with brief examples. [10]

OR

- (B)** Write short notes : **(Any Two)** [10]

- (a) News Feature
- (b) Sources of Features in your Environment
- (c) Humorous Piece
- (d) Importance of Good Feature Lead

- Q.5) (A)** Discuss tradition of regular columnists writing for Indian Publications, giving five examples from your reading of the press. [10]

OR

- (B)** How do unsigned editorials constitute policy of the management, who own a Media Publication ? Discuss with reference to any one daily newspaper available in Pune. [10]

(B) PRACTICAL

- Q.1)** Prepare dummy of the first page of a national newspaper published from Pune. Use dummy sheet provided to you. Attach sheet to your answer-book : [15]

- (i) *You may select any number of news stories from the following list.*
- (ii) *Indicate spaces for photograph/s, box cartoon, temperatures, souls advt. etc.*
- (iii) *Mark point size and column width of the headlines clearly. (e.g. 48pt. × 3 cols.)*
- (1) 13 kids die in Arunachal hostel fire
- (2) Jet flight engine catches fire
- (3) Chief Justice retires
- (4) US national detained at Delhi Airport

- (5) Lawyer of 26/11 accused, killed
- (6) Most cinema halls to screen SRK movie
- (7) Pimpri Chinchwad among highly polluted zones
- (8) New Zealand beat Bangladesh in one ODI cricket match
- (9) RBI to retain monetary stance till next review
- (10) Iran now a nuclear state : Ahmadinejad
- (11) Amar Singh criticises Mulayam Singh
- (12) No sabotage in YSR helicopter crash : Committee Report
- (13) National Highway Authority cannot use PM's photo on hoardings
- (14) Swimming Competition in Pune for differently abled children
- (15) Man, nephew arrested for ATM theft in Pune
- (16) No Pune-Mumbai trains on Sunday

Q.2) Edit Copy below and give a dateline and headline : **[15]**

Varanasi Police have started working on telephonic threats to blow up the BHU Vishwanath Temple and BHU Hospital, both on the BHU campus.

The Surveillance Unit of Varanasi Police is working on the episode which has brought the city police as well as BHU Security on its toes.

Officials in BHU Proctorial Board told HT this evening that a call was received by one of the security staff last night where the caller threatened to blow up Vishwanath Temple and BHU Hospital, both on the varsity campus.

The matter was reported to the security staff as well as Varanasi Police, which after initial investigations managed to find that the call was made from one of the BHU Hostels.

Later a security staff team raided concerned hostel, but found that details mentioned by the caller not matching with the particulars at the hostel room.

In the wake of the telephonic threat, however, security has been tightened at the varsity campus, the BHU official maintained.

Meanwhile, an SMS similar to the telephone call made to BHU security official was sent from one cell phone number to many prominent persons in the city, including senior officials.

SP (Varanasi City) Vijay Bhushan said “following the SMS, which was also made to his cell phone, the concerned cell number has been put on surveillance and further investigations are underway.”

Sources in Varanasi Police confided following electronic surveillance and initial investigations it has been found the cell number from which the threatening SMSs were sent had been attained on fake address and ID proof.

The contents of the SMS said a bomb will be placed at BHU Temple and Hospital soon and the information will be given through this number only.

Efforts on to further penetrate into the case.

Q.3) Put down 10 questions you would ask **any one** of the below during an interview : **[10]**

- (a) P. Chidambaram
- (b) Lalit Modi
- (c) Anna Hazare

Q.4) Write a letter each to the editor of a newspaper on **any three** of the following subjects. The letter should not be of more than 50 words : **[10]**

- (a) Sons and daughters of the soil against outsiders.
- (b) Suicides due to stress among school students.
- (c) Impact of rise in food prices on the poor.
- (d) Malnourishment as a cause of death among children.
- (e) Cricket is no longer a game but a business.

Paper-IV : Editing, Editorial and Feature Writing

Seat No. : _____

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-115

Diploma in Journalism (English Medium) Examination - 2010

PAPER - V

**INTRODUCTION TO COMMUNICATION
AND DEVELOPMENT JOURNALISM**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

SECTION - I : INTRODUCTION TO COMMUNICATION

Q.1) (A) Define and explain Process of Mass Communication. [15]

OR

(B) What is Informatisation ? Trace India's Policies after Independence and explain how economic liberalisation helped development. [15]

Q.2) Write short notes : (Any Three) [15]

- (a) Interpersonal Communication
- (b) Non-verbal Communication
- (c) Folk Art and Elite Art
- (d) McBride Report
- (e) Johannes Gutenberg
- (f) Social Networking

SECTION - II : DEVELOPMENT JOURNALISM

Q.3) (A) Discuss evolution of the Concept of Development and its reflections on the lives of Individuals and Society. [10]

OR

(B) Critically analyse Growth of Development Journalism in India. [10]

Q.4) Write short notes : (Any Two)

[10]

- (a) Education as Precondition to Development
  - (b) Modernisation in Village Development
  - (c) Mass Media as Facilitator in Development Process
  - (d) Protecting Commons
-

Total No. of Questions : 8]

[Total No. of Printed Pages : 3

[3712]-116

Diploma in Journalism (English Medium) Examination - 2010

PAPER - VI

**NEWSPAPER PRODUCTION AND MANAGEMENT,
PUBLIC RELATIONS AND ADVERTISING**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

SECTION - I : NEWSPAPER PRODUCTION

Q.1) (A) Elaborate how the changing technology contributes to the rise of Professional Management in Media. **[15]**

OR

(B) Elucidate growing contribution of computers in Newspaper Production Process. **[15]**

Q.2) Write short notes : (Any Two) **[10]**

- (a)** Page-making
- (b)** Plate-making
- (c)** Communication Devices
- (d)** Components of DTP System

SECTION - II : NEWSPAPER MANAGEMENT

Q.3) (A) Explain how Media Business is different from other Businesses. Illustrate your answer. **[15]**

OR

(B) “Group and Chain Media are pushing solo media to insignificant corners.” Critically evaluate. **[15]**

Q.4) Write short notes : (**Any Two**) [10]

- (a) Newspaper Distribution Network
- (b) Company as a Form of Media Ownership
- (c) PR Function in Newspapers
- (d) Legal Nuances in Newspaper Management

SECTION - III : PUBLIC RELATIONS

Q.5) (A) Explain various functions of PR and discuss role of PRO as a Communicator. [15]

OR

(B) Discuss changed role of House Journal as a PR Tool in today's context. Explain. [15]

Q.6) Write short notes : (**Any Two**) [10]

- (a) Types and Categories of Publics in PR
- (b) Importance of Writing in PR
- (c) Code of Athens
- (d) Networking in PR is not working on the Net.

SECTION - IV : ADVERTISING

Q.7) (A) Bring out the similarities and differences between Advertising and PR. [15]

OR

(B) Why Corporate World, Organisations advertise ? Explain reasons with examples. [15]

Q.8) Write short notes : (Any Two)

[10]

- (a) Celebrity Advertising
  - (b) Print as a Popular Advertising Medium
  - (c) Social Media
  - (d) Advertisements on the Internet
-

Total No. of Questions : 4]

[Total No. of Printed Pages : 2

[3712]-117

Diploma in Journalism (English Medium) Examination - 2010

PAPER - VII

INTRODUCTION TO RADIO AND TV JOURNALISM

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Q.1) (A) Radio News has to compete with other News Media like Newspapers, TV and Internet. What can be done to make Radio News more appealing and useful to the listeners ? **[15]**

OR

(B) Why is Interview an attractive format for Radio ? What is the interviewer's role in a live radio interview ? **[15]**

Q.2) Write short notes : (Any Two) **[10]**

- (a) Major Rules of Writing for Radio
- (b) Good Newsreading
- (c) Your favourite FM Radio Channel
- (d) Radio Advertising

Q.3) (A) Various News Channels presented special programmes during elections. Name two of them and compare them. **[15]**

OR

(B) Give an outline of how you will present **any one** of the following TV News Stories. Also give a list of visuals that may be used with the story : **[15]**

- (a) Rahul Gandhi's Visit to Mumbai
- (b) Shivsena agitation against Shah Rukh Khan's movie
- (c) Inauguration of Pune International Film Festival

[3712]-117

1

P.T.O.

Q.4) Write short notes : (Any Two)

[10]

- (a) Use of Sound Bytes in TV News
  - (b) Visuals versus Words in TV News Writing
  - (c) Establishing Shot
  - (d) Working of a TV Production Control Room
-

Total No. of Questions : 3]

[Total No. of Printed Pages : 1

[3712]-118

Diploma in Journalism (English Medium) Examination - 2010

PAPER - VIII

CURRENT AFFAIRS

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 50

Q.1) (A) Concern for environment should not stand in the way of development. Discuss its pros and cons. **[15]**

OR

(B) If China and India get their relations right, the centre of the world could shift to Asia. Explain how and why ? **[15]**

Q.2) (A) Has the Pune Blast laid bare the Chronic Weakness, if any, of our security/intelligence Network ? **[15]**

OR

(B) To engage in Diplomacy needs more strength than to wage war. Explain with suitable examples from recent times. **[15]**

Q.3) Write short notes : (Any Four) [15]

- (a) The Errant Monsoon of 2009
- (b) MNS and SS serving only Congress Interests
- (c) Media Coverage of Pune Blast
- (d) Campus Ragging
- (e) Growing Urban Insecurity
- (f) Sharad Pawar and Rising Prices
- (g) Manmohan Singh - Favourite of Lady Luck ?
- (h) Smaller State - Necessity or Populism ?

[3712]-118/1